

Halina Sitko (1929–2024)

Informacje o autorce: teatrolożka, kustosz Muzeum Krakowa, kierownik Działu Dokumentacji Historii Teatru Krakowskiego Muzeum Krakowa

Information about the author: theatrologist, Curator at the Museum of Kraków, Head of the Department of the Documentation of the History of Kraków Theatre at the Museum of Kraków

26 grudnia 2024 roku zmarła Halina Sitko z domu Rejdych, emerytowany pracownik Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, historyk sztuki, kustosz, wieloletnia kierownik Oddziału Teatralnego Muzeum. W osobie zmarłej pożegnaliśmy jednego z najstarszych pracowników naszej instytucji, której związek z Muzeum sięgał początku lat pięćdziesiątych XX wieku.

Zmarła była osobą niezwykle sumienną, obowiązkową, a przy tym życzliwą, służącą pomocą i jednocześnie bardzo dyskretną. Nawet wskazując błędy, robiła to z niezwykłą kulturą, nigdy nie przekraczając granic wrażliwości drugiego człowieka. Etykieta i dobre maniery w codziennym życiu szły u niej w parze z estetyką i dystynkcją. Kochała ludzi i życie w jego najmniejszych przejawach. Jej pogodny charakter objawiał się codziennym uśmiechem, którego nie szczędziła ludziom, z którymi się stykała.

Urodziła się 5 grudnia 1929 roku w Kobylnikach koło Grodziska Wielkopolskiego w województwie wielkopolskim (dawniej poznańskim). Była najmłodsza z trojga dzieci Józefa Rejdycha i Anny z domu Mitkowskiej. Wiodła szczęśliwe życie w dostatnim domu nauczyciela i równocześnie kierownika szkoły powszechnej w Kobylnikach. Wybuch II wojny światowej zakończył beztrudny czas dzieciństwa, przynosząc traumy śmierci i wojennej tułaczki. Ojciec został powołany do wojska i w randze porucznika wyruszył na wojnę, z której nie wrócił. Jego nazwisko znalazło się na liście ofiar zbrodni katyńskiej. Osamotniona matka z dziećmi i rodziną wyruszyła na wojenną tułaczkę, kierując się do Krakowa, swojego rodzinnego miasta.

W czasie okupacji Halina ukończyła siedmioletnią szkołę podstawową w Krakowie, a następnie na tajnych kompletach rozpoczęła naukę w pierwszej klasie gimnazjum. Po wojnie kontynuowała naukę (od 2. klasy

w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Józefa Joteyko przy ulicy Podwale 2, tam też w 1948 roku złożyła egzamin maturalny. Dalszą naukę podjęła w Wyższej Szkole Nauk Społecznych (później Wydział Filozoficzno-Społeczny UJ) w Sekcji Dziennikarstwa, a w rok później została przyjęta do Sekcji Historii Sztuki Wydziału Historycznego UJ. Podczas studiów zetknęła się z nauczycielami akademickimi, którzy profilowali jej zainteresowania wokół tematów sztuki Krakowa średniowiecznego i archeologii. Z szacunkiem wspominała swoich wykładowców, którymi byli m.in. prof. Adam Bochnak, dr Jerzy Pilecki, dr Maria Cabalska (Trzepaczówna).

W 1952 roku uzyskała dyplomy ukończenia studiów pierwszego stopnia w obu sekcjach (historia sztuki i dziennikarstwo). Jednakże trudne warunki materialne rodziny, jak pisała w swoim życiorysie, zmusiły ją do podjęcia pracy, uniemożliwiając kontynuację studiów. W tym samym roku złożyła podanie o przyjęcie do pracy w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa. Wraz z rekomendacjami

Haliny Nelken z Muzeum Narodowego w Krakowie oraz dr. Józefa Lepiarczyka, głównego konserwatora miejskiego, 13 stycznia 1953 roku została przyjęta do pracy w Muzeum jako instruktor oświatowy w Dziale Naukowo-Oświatowym. Od tego momentu nieprzerwanie związała swoje życie zawodowe z naszą instytucją i była jej wierna do czasu odejścia na emeryturę w 1991 roku. Od początku miejscem jej pracy był Dom pod Krzyżem przy ulicy Szpitalnej 21. W tym budynku zaczynała pracę jako instruktor oświatowy i tu ją zakończyła jako kustosz i kierownik Oddziału Teatralnego noszącego imię Stanisława Wyspiańskiego.

W czerwcu 1954 roku zawarła związek małżeński z inż. Zdzisławem Sitko i od tego czasu posługiwała się nazwiskiem męża. Owocem tego szczęśliwego związku były dzieci Anna (ur. 1957) i Andrzej (ur. 1962). Od tego momentu jej życie zawodowe i prywatne spletało się harmonijnie przez kolejne lata, aż do tragicznej śmierci męża, co przyspieszyło jej decyzję o odejściu na emeryturę.

Początek jej pracy w Muzeum to głównie działalność oświatowa – przygotowywała i wygłaszała prelekcje oraz wykłady dla odbiorców głównie na terenie Nowej Huty. Sięgała po tematy krakowskie, bliskie jej wykształceniu, jak *Architektura Krakowa od średniowiecza aż po wiek XIX*, *Michał Stachowicz – malarz Krakowa kościuszkowskiego*, *Kościuszkę w Krakowie*. Jednocześnie współpracowała przy tworzeniu scenariuszy wystaw czasowych poświęconych insurekcji kościuszkowskiej, kultowi Adama Mickiewicza w Krakowie, a także scenariusza wystawy stałej przy ulicy św. Jana 12, gdzie wówczas swoją siedzibę miało Muzeum Historyczne. Nieobce w jej aktywności zawodowej na początku lat pięćdziesiątych były narzucone wątki propagandowe, organizacja uroczystości i akademii.

Jej praca zauważana i doceniana przez ówczesną dyrekcję Muzeum skutkowałą otrzymaniem w 1956 roku awansu na stopień asystenta. W 1958 roku dyrektor Jerzy Dobrzycki, doceniając jej dotychczasową pracę, sumiennność i wysoką inteligencję, z myślą o gromadzonych w Muzeum teatraliach zaproponował jej specjalizację z historii teatru krakowskiego. Po odejściu z pracy dotychczasowego opiekuna tego zbioru Antoniego Brayera Halina Sitko przejęła opiekę nad kolekcją teatralną. W 1959 roku, kiedy w strukturze Muzeum powstał Dział VI Teatralny, otrzymała awans na stopień adiunkta i stanowisko pracownia tegoż działu. W tym samym roku ukazało się drukiem wydawnictwo muzealne *Dawny szpital scholarów w Krakowie. Studium architektoniczne*, którego była współautorką wraz z Celiną Bąk i Jerzym Waszkiewiczem, pod redakcją naukową dr. Jerzego Dobrzyckiego.

Przez kolejne lata współpracowała z wybitnymi historykami teatru, autorami publikacji na temat krakowskiego teatru – wspomnianym Antonim Brayerem, Jerzym Gotem, Kazimierzem Nowackim. Dzięki tej współpracy zyskiwała coraz większe doświadczenie i wiedzę na temat teatru polskiego i krakowskiego. Zaznaczyć należy, że ówczesny stan badań i publikacji na temat historii teatru krakowskiego był w fazie początkowych zainteresowań badaczy historii, a obszernie publikacje miały się dopiero ukazać na półkach księgarskich. W połowie lat siedemdziesiątych XX wieku

powstała specjalizacja teatrologiczna na Wydziale Polonistyki UJ, co było wynikiem zainteresowania tym tematem coraz szerszego grona badaczy, a w ślad za nimi – studentów. Kiedy w 1964 roku rozpoczęto remont Domu pod Krzyżem z zamysłem przeznaczenia go na potrzeby Muzeum Teatralnego, Halina Sitko otrzymała nowy zakres obowiązków, w którym została jej powierzona funkcja p.o. kierownika Działu VI Historia Teatru Krakowskiego (17 października 1964 roku). W tym czasie stawała się znawczynią teatru krakowskiego, a w jej ankietach personalnych obok wykształcenia historyka sztuki pojawiła się specjalizacja historyka teatru. Jej wiedza i wszechstronne rozeznanie w tym temacie, poparte opracowywaniem naukowym coraz liczniejszych zbiorów teatralnych, gromadzonych z myślą o otwarciu wystawy stałej, pozwoliły jej na aktywny udział w tworzeniu scenariusza tej wystawy.

27 marca 1969 roku w Domu pod Krzyżem otwarto wystawę stałą *Dzieje teatru krakowskiego*. Wraz z udostępnieniem jej publiczności rozpoczął się kolejny etap pracy Pani Haliny: praca edukacyjna, kształcenie nowych pracowników rozrastającego się oddziału, opracowywanie powiększającej się kolekcji teatraliów, a także intensywna praca związana z wystawami czasowymi w Galerii Teatralnej Domu pod Krzyżem. Zajęła się też przygotowaniem przewodnika po ekspozycji – *Zarys dziejów teatru krakowskiego*, odgrywając wiodącą rolę jako historyk teatru z wieloletnim doświadczeniem. Przewodnik powstał przy udziale ówczesnych pracowników oddziału: Haliny Gembali, Wandy Kwiatkowskiej-Ptak i Krystyny Solańskiej, pod redakcją Jerzego Marii Smotera.

24 września 1975 roku Halina Sitko została powołana na stanowisko kierownika Oddziału Teatralnego im. Stanisława Wyspiańskiego w Domu pod Krzyżem.

Otwarcie wystawy stałej w Domu pod Krzyżem to także początek działalności w jego gotyckich piwnicach Galerii Teatralnej, gdzie pracownicy oddziału organizowali wystawy czasowe poświęcone artystom teatru, aktorom, scenografom, a także jubileuszom scen krakowskich. Kuratorką wielu z tych ekspozycji była Halina Sitko, zaś wszystkie powstawały pod jej opiekuńczym, a jednocześnie wymagającym okiem liderki muzealnego zespołu. Była pomysłodawczynią cyklu wystaw *Gwiazdy sceny krakowskiej* i kuratorką pierwszej z nich, poświęconej znakomitej aktorce scen krakowskich Zofii Jaroszewskiej (1978). Ten cykl wystaw otwieranych rokrocznie 27 marca, w Dniu Teatru, cieszył się dużym zainteresowaniem zwiedzających. Poszerzał też kontakty pracowników oddziału z artystami współczesnych scen krakowskich, był źródłem pozyskiwania wielu cennych pamiątek.

W latach osiemdziesiątych Halina Sitko wraz z zespołem pracowników Oddziału Teatralnego przystąpiła do pracy nad drugą odsłoną wystawy *Dzieje teatru krakowskiego*. Wykorzystując swoją wiedzę i kompetencje, kierowała zespołem podległych sobie pracowników merytorycznych, tworząc nowy scenariusz wystawy. Do współpracy zaproszono znanych projektantów: Annę Mściwujewską-Wajdę i Leszka Wajdę. 30 czerwca 1989 roku w Domu pod Krzyżem nastąpiło uroczyste otwarcie wystawy, która różniła się

od pierwotnej wersji sposobem prezentacji, tj. odejściem od dydaktyki na rzecz estetyki i klimatu teatru, była także wzbogacona o nowe treści i eksponaty.

Otwarcie nowej wystawy stałej zwińczyło blisko 40-letnią pracę Haliny Sitko w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa. Za trud włożony w przygotowanie wystawy, a także za pracę na rzecz instytucji, z którą była związana przez całe swoje zawodowe życie, została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Niedługo potem, w 1991 roku, odeszła na emeryturę. Odtąd jej kontakt z Muzeum stał się rzadszy, ale nadal go podtrzymywała, uczestnicząc w jubileuszach, spotkaniach seniorów. Dbała o kontakty ze środowiskiem muzealnych

koleżanek, reagowała na muzealne aktualności. Wolny czas poświęcała swojej rodzinie, przyjaciołom i podróżom. Urodzona przed II wojną światową, w trudnych warunkach przeżywszy okupację, w okresie powojennym nosiła w sobie rodzinną tajemnicę śmierci swojego ojca, która w tamtych czasach mogła zamknąć jej dostęp do nauki i rozwoju zawodowego. Dożyła czasów Polski posolidarnościowej, demokracji tworzonej na gruzach PRL-u. Mogła w końcu mówić o swoim ojcu, brać udział w uroczystościach katyńskich, otwarcie czcić jego imię.

Pani Halina była moją Mistrzynią i Przewodniczką w arkanach sztuki muzealnej.

Cześć Jej pamięci!